

N:o 46.

Ank. till Riksd. kansli den 24 mars 1905, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående disposition af Västernorrlands regementes förra mötesplats Sånge mo.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 49) har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 27 sistlidne januari, föreslagit Riksdagen medgifva,

dels att det å upprättad karta öfver förutvarande mötesplatsen Sånge mo med B betecknade område, som från Sånge kyrkoherdeboställe tillagts mötesplatsen, måtte till bostället återställas mot upphörande af den därför utgående årliga afgälden, 267 kronor 39 öre, dock att nuvarande boställsinnehafvaren finge af de till arméförvaltningen ingående arrende-, jordskylds- och tomtöremedel årligen under sin återstående tjänstetid uppbära skillnaden mellan nämnda afgäld och det belopp, hvartill markens afkastning efter verkställd syn kunde uppskattas,

dels ock, att de å samma karta med C och D betecknade områden om tillhopa 5 hektar 98 ar 7 kvadratmeter måtte till den högst-

bjudande försäljas för en köpeskillning, ej understigande 3,000 kronor, att ingå i landtförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

I detta ärende har departementschefen till förenämnda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 23 november 1900 har arméförvaltningen å intendentsdepartementet gjort framställning angående dispositionen af Västernorrlands regementes förra mötesplats Sänga mo, som numera icke är för regementet behöflig.

Omförmälda mötesplats omfattar dels ett å en berörda skrifvelse bilagd karta, som torde få detta protokoll bifogas, med A betecknad område om 24 tunnland 29 kappland, hvilket enligt afhandling den 16 maj 1846 af dåvarande kyrkoherden i Sänga, teologie doktorn C. P. Lindahl öfverlätits till Kungl. Maj:t och kronan, att utan någon ersättning begagnas, så länge kronan kunde vara i behof däraf, dels ett område, å kartan betecknad med B, innehållande 34 tunnland 3 kappland, om hvilket, efter det Riksdagen år 1872 medgifvit, att därför finge till prästbolets innehafvare utbetalas en årlig afgäld af 267 riksdaler 39 öre, Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 10 maj 1872 beslutit, att det skulle för utvidgning af mötesplatsen Sänga mo från Sänga prästboställe afsöndras och mötesplatsen tilläggas mot omförmälda årliga afgäld, som skulle utgå från anslaget för beväringmanskapets vapenöfningar, dels ock två områden, det ena, å kartan betecknad med C, om 3 hektar 67 ar 40 kvadratmeter, och det andra, å kartan betecknad med D, om 2 hektar 30 ar 67 kvadratmeter, hvilka områden på grund af nådigt beslut den 6 april 1887 genom expropriation förvärfvats, området C från Sänga prästboställe och området D från Björkä bruk.

Jämte det arméförvaltningen i förutnämnda skrifvelse anhållit om föreskrift, huru med området A skulle förfaras, har arméförvaltningen hemställt, det Eders Kungl. Maj:t täcktes begära Riksdagens medgifvande dels att till prästbostället afträda området B, mot det att den därför stadgade årliga afgälden upphörde att utgå, dels att försälja områdena C och D om tillhoppa 5 hektar 98 ar 7 kvadratmeter för en köpeskillning ej understigande 2,000 kronor, hvilket belopp Björkä aktiebolag, enligt skrifvelsen vidfogadt köpeanbud, förklarar sig villigt erlagga för dessa områden.

Angående området B, hvarför, såsom nämnts, årlig afgäld utgår till innehafvaren af Sänga kyrkoherdeboställe, hafva uti de i ärendet infortrade yttranden olika meningar gjort sig gällande. Nuvarande

kyrkoherden i Sånge och domkapitlet i Härnösand anse, att området för all framtid afsöndrats från prästgården och fördenskull icke bör återställas till prästgårdens innehafvare, som nu därför har en nöjaktig och betryggad inkomst. Kontraktsposten föreslår, att området tillika med området A skall öfverlämnas till domänstyrelsen för att upplåtas till byggnadstomter eller insås med skogsfrö och förvandlas till en park. Tillförordnade jägmästaren i Junsele revir, öfverjägmästaren och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västernorrlands län, hvilka i likhet med domkapitlet ansett området B ej böra till prästbostället återställas, hafva hemställt, att området måtte försälgas, hvarvid erforderlig mark för utfartsväg från området A till prästboställets norr om B befintliga ägor borde undantagas, och att köpeskillingen måtte öfverlämnas till förvaltning af domkapitlet. Den årliga afgälden, 267 kronor 39 öre, borde fortfarande utgå till boställsinnehafvaren, men då lägenheten sannolikt icke komme att betinga så högt pris, att afgälden kunde bestridas af räntan därå, borde därför erforderligt belopp af statsmedel tillskjutas och den sammanlagda summan förvaltas såsom en fond, hvaraf ränteinkomsten användes för afgäldens erläggande. Jämväl domänstyrelsen, som ansett marken icke böra öfverlätas för skogsväsendets ändamål, har biträdt förslaget om försäljning af området med tillägg, att mark för utfartsväg jämväl söderut till Ångermanälven borde undantagas vid försäljningen.

Kammarkollegium har däremot ansett, att området bör återfalla till bostället. Vid dess upplåtande hade visserligen icke gjorts något uttryckligt förbehåll härom, men då mark från ett ecklesiastikt boställe på sätt här skett tagits i anspråk för ett allmännyttigt ändamål, syntes det kollegium vara mest öfverensstämmande med prästerskapets privilegier, att, när marken icke vidare vore för nämnda ändamål behöflig, densamma återtog sin ursprungliga natur af ecklesiastik boställsjord utan afseende därå, att det understundom kunde visa sig för en indelningshafvare fördelaktigare, om han finge bibehållas vid rätten att uppbära fastställd afgäld och det afträdda området däremot för alltid skildes från bostället. Innan ifrågavarande område återställdes, borde dock på statsverkets bekostnad hållas af- och tillträdessyn, hufvudsakligen i syfte att få boställsinnehafvarens rättigheter och skyldigheter för framtiden bestämda. Enär emellertid nuvarande boställsinnehafvare vid tillträdet af sin tjänst haft sig tillförsäkrad rätten att i årlig afgäld för samma område uppbära 267 kronor 39 öre, kunde, så länge han i tjänsten kvarstode, någon rubbning däri icke utan hans medgifvande försiggå.

Sedan ärendet återremitterats till arméförvaltningen, har arméförvaltningen i underdånig skrifvelse den 26 november 1904 — med öfverlämnande af protokoll rörande en den 13 juni 1870 af vederbörande kronofogde med biträde af två godemän verkställd uppskattning af ifrågavarande område, utvisande att detsamma utgjorts af, bland annat, 20 tunnland 25,6 kappland åker och ängsjord, samt att afkastningen beräknats till 237 rdr och den på området belöpande del af boställets utskylder och onera till 30 rdr 39 öre — hemställt, att berörda område måtte få öfverlämnas till prästbostället, efter det vid sådan förrättning, som den 13 juni 1870 ägt rum, områdets afkastning blifvit i penningar uppskattad; att, om afkastningen beräknades till mindre belopp än nu utgående afgäld, den nuvarande innehafvaren af prästbostället måtte, så länge han innehade bostället, få åtnjuta ersättning med skillnaden mellan afgäldens belopp och afkastningens uppskattade värde, samt att såväl omförmälda ersättning som kostnaden för syneförrättningen finge bestridas af de till arméförvaltningen ingående arrende-, jordskylds- och tomtöremedel.

Beträffande de å kartan med C och D betecknade områden hafva samtliga myndigheter, som därom afgifvit yttrande, tillstyrkt desammas försäljning. Då emellertid det af Björkä aktiebolag afgifna anbud synta vara för lågt, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande anbefallts att låta anställa värdering af områdena. Vid sådan af kronofogden i orten med biträde af sakkunnige män verkställd förrättning den 23 och den 24 september 1902 uppskattades området C till 1,937 kronor och området D till 1,288 kronor 35 öre, eller tillhopa 3,225 kronor 35 öre, hvarefter Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande enligt underdånig skrifvelse den 6 november sistnämnda år, hvarmed värderingsprotokollet öfverlämnats, föreslagit, att områdena skulle försälas för en köpeskilling, ej understigande 3,000 kronor, samt att försäljningen skulle äga rum å offentlig auktion, samtidigt inför Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och kronofogden i orten, till den högstbjudande, med förbehåll dock, att högsta anbudet blefve af Eders Kungl. Maj:t godkänt.

Arméförvaltningen har biträdt denna mening.

Beträffande området A anser jag detsamma, då lägerplatsen ej vidare är för kronan behöflig, böra till prästbostället återställas. Likaledes torde, hufvudsakligen på de af kammarkollegium anförda skäl och med hänsyn till det läge, området B intager i förhållande till området A och boställets öfriga ägor, jämväl området B böra med bostället återförenas. I afseende å tiden för återställandet af sistnämnda område anser jag, med anslutning till hvad arméförvaltningen hemställt, att

därmed ej bör anstå till nuvarande boställsinnehafvarens afgang från sin tjänst. Väl kan han hafva berättigade anspråk på bibehållandet af den inkomst af området, som i form af årlig afgäld varit bestämd vid hans tillträde af kyrkoherdebeställningen, men om, på sätt arméförvaltningen föreslagit, honom beredes ersättning för den minskade inkomst, han kan erhålla genom att själf nyttja området, synes hans intressen därigenom varda behörigen iakttagna.

Frågan om återställande till prästbostället af området A, till hvilken jag framdeles torde få återkomma, lärer kunna af Eders Kungl. Maj:t afgöras utan Riksdagens hörande, hvaremot angående återlämnandet till bostället af området B, för hvilket afgälden bestämts efter Riksdagens medgifvande, dess tillstånd därtill torde böra äskas.

Rörande områdena C och D, till hvilka Eders Kungl. Maj:t och kronan har obestriddig äganderätt, ansluter jag mig till den af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande uttalade mening; och torde den för dessa områden inflytande köpeskillingen böra tillföras den af Eders Kungl. Maj:t med 1902 års Riksdag bildade fond, benämndt »landtförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål».

Statsutskottet, som fått denna framställning för förberedande behandling till sig öfverlämnad, hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 24 mars 1905.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
